

Handläggare
Hanna Markkula
Telefon: 08-508 36 235

Till
Äldrenämnden
den 25 augusti 2020

Högre växel i minoritetspolitiken – stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen – dnr KS 2020/974

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Högre växel i minoritetspolitiken – stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27)”, för yttrande bland annat till äldrenämnden. I utredningen föreslås att uppdraget som central uppföljande och samordnande myndighet när det gäller judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar ska flyttas från Länsstyrelsen i Stockholms län till Institutet för språk och folkminnen, Isoref. Sametinget ska bevaka samiska rättigheter och samiska språkets utveckling. Myndigheterna ska bidra till en strategisk, systematisk och långsiktig styrning av minoritetspolitiken och verka för en integrering av de nationella minoriteternas rättigheter.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom förslaget då genom att skapa ett nav för minoritetsfrågorna kan betydelsefulla synergieffekter uppstå. Av effektivitetsskäl är det relevant att uppföljningsmyndigheterna kan ge stöd och samordning exempelvis kring utbildning, rådgivning och grundläggande informationsmaterial.

Bakgrund

Regeringen beslutade 2018 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras och förbättras. Kulturdepartementet har överlämnat slutbetänkandet ”Högre växel i minoritetspolitiken – stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27)”. Stockholms stad är en av 245 remissinstanser. Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet för yttrande till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden samt Skarpnäcks, Spånga-Tensta och Södermalms stadsdelsnämnder. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 1 september 2020.

Ärendet

Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samerna är även ett urfolk. Minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Sveriges minoritetspolitik utgår från det av riksdagen fastställda målet att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja minoritetsspråken så att de hålls levande.

Sedan 2010 har Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget haft nationellt ansvar för samordning och uppföljning av minoritetspolitiken. Flera insatser har gjorts för att främja förverkligandet av de nationella minoriteternas rättigheter och minoritetsspråkens fortlevnad. Det konstateras dock att arbetet med samordningen och uppföljningen av minoritetspolitiken har inneburit en rad utmaningar. Uppföljningsmyndigheternas uppdrag är otydligt, mandatet i förhållande till andra myndigheter är svagt och arbetet har varit kortsiktigt.

I utredningen beskrivs att otydligheten gör det svårt för kommuner, regioner och myndigheter att veta vad de kan förvänta sig av uppföljningsmyndigheterna. Samverkan mellan statliga myndigheter har varit begränsad och utredningen anser att resurserna inom uppföljningsmyndigheterna har varit för begränsade. Det är även oklart för de nationella minoriteterna vad de kan förvänta sig av uppföljningsmyndigheterna och de saknar en pådrivande funktion i arbetet.

De genomförda främjande- och samordningsinsatserna har sammantaget inte varit tillräckliga i förhållande till behoven och det har funnits problem i framförhållningen i det stöd som erbjudits. Analyser som gjorts inom ramen för uppföljningen har inte gett en

tillräckligt tydlig bild av den faktiska situationen i kommuner och regioner. Den bristande analysen har påverkat möjligheterna att vidta ändamålsenliga samordnings- och främjandeinsatser.

Utredningen anser sammanfattningsvis att uppföljningen av minoritetspolitiken behöver bli mer långsiktigt och strategiskt inriktad med en bred och löpande bevakning.

Uppföljningsmyndigheterna bör ges ett förtydligat och mer strategiskt inriktat uppdrag. Utredningen poängterar att en viktig del av främjandearbetet är att identifiera, analysera och sprida kunskap och erfarenhet.

Utredningens förslag

Mot bakgrund till ovanstående föreslås att minoritetspolitikens tre delområden ska ersättas med fyra delmål. Dessa delmål ska användas i styrning och uppföljning av minoritetspolitiken på nationell nivå. Målen kan även ge vägledning för kommuner och regioner.

Möjligheterna att inom länsstyrelsestrukturen åstadkomma den styrning som krävs bedöms som begränsad. Därför föreslås att uppdraget som central uppföljande och samordnande myndighet när det gäller judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar ska flyttas till Institutet för språk och folkminnen, Isof. Sametinget ska fortsätta bevaka samiska rättigheter och samiska språkets utveckling.

Myndigheterna ska utifrån ett rättighetsperspektiv vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av minoritetspolitiken. De ska bidra till en strategisk, systematisk och långsiktig styrning av politiken och en integrering av de nationella minoriteternas rättigheter. Isof och Sametinget ska följa utvecklingen inom minoritetspolitiken och verka för ökad kunskap om de nationella minoriteterna.

Isof ska tillhandahålla en struktur för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer. Isof och Sametinget ska bistå med rådgivning, metodstöd, utbildning och liknande. Isof ska ansvara för fördelning av statsbidraget till organisationer som företräder minoriteter samt pröva statsbidrag till kommuner i förvaltningsområde för finska och meänkieli. Ett särskilt rådgivande organ ska inrättas vid Isof som bland annat ska tillföra sakkunskap i fråga om judars, romers, sverigefinnars och tornedalingars förhållanden.

Utredningen föreslår att förslagen genomförs från och med den 1 januari 2022 till en uppskattad kostnad om 24,5 miljoner kronor per år

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 19 augusti 2020. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 18 augusti, socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 20 augusti.

Förvaltningens synpunkter

Stockholms stad ingår i förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli. Äldreförvaltningen arbetar på olika sätt med språk- och kulturfrämjande insatser såsom information- och kultursatsningar inom äldreomsorgen samt har regelbundna samråd med företrädare för minoriteterna.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom förslaget att Institutet för språk och folkminnen ges uppdraget som central uppföljande och samordnande myndighet för de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar. Genom att skapa ett sammanhållande nav för frågor som rör nationella minoriteter kan sannolikt betydelsefulla synergieffekter uppstå.

För att öka medvetenheten om minoritetsrättigheterna, särskilt avseende grundskyddet, krävs förstärkta informations- och kunskapshöjande insatser. Äldreförvaltningen anser att det av effektivitetsskäl är särskilt relevant att uppföljningsmyndigheterna kan ge stöd och samordning exempelvis kring utbildning, rådgivning och grundläggande informationsmaterial.

Äldreförvaltningens erfarenhet är att det framför allt är i det praktiska arbetet som svårigheter i minoritetsrättigheternas genomförande kan uppstå. Det kan finnas en osäkerhet om vilka främjande- och samordningsinsatser som kommuner och regioner kan erhålla. Det är således positivt med ett förtydligt och mer strategiskt inriktat uppdrag i det centrala genomförandet av minoritetspolitiken.

Minoritetslagen förutsätter att kommuner inom förvaltningsområdena kan erbjuda bland annat äldreomsorg på minoritetsspråk. Det finns en utmaning med detta i och med en brist på personal med adekvat språk- och kulturkompetens. Äldreförvaltningen vill lyfta fram behovet av konkreta stödinsatser till kommuner och regioner för att möjliggöra

långsiktiga lösningar för att säkerställa kompetensförsörjning av personal som kan minoritetsspråk.

Jämställdhetsanalys

Att skydda och främja de nationella minoriteterna motverkar diskriminering och ger människor förutsättningar att delta i samhället på lika villkor. Däremot bedöms inte detta ärende ge konsekvenser för invånarna beroende på om de är kvinnor eller män.

Bilaga

Remiss av ”Högre växel i minoritetspolitiken – stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27)”